

SAMBAND ÍSLENSKRA TRYGGINGAFÉLAGA

Association of Icelandic Insurance Companies

S/201

Alþingi
Erindi nr. P 121/1889
komudagur 30.4.1997

Suðurlandsbraut 6
108 Reykjavík
Sími/Tel.: +354-568 1612
Telefax: +354-568 9664

Alþingi Íslendinga,
-efnahags- og viðskiptanefnd-,
nefndasvið Alþingis,
Þórshamri við Templarasund,
150 Reykjavík.

30. apríl 1997.

Efni: Um frumvarp til laga um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, 530. mál.

Með bréfi efnahags- og viðskiptanefndar, dags. 21. þ.m., var óskað umsagnar Sambands íslenskra tryggingafélaga um ofangreint þingmál. Af því tilefni skal eftirfarandi tekið fram:

1. Af hálfu Sambands íslenskra tryggingafélaga og aðildarfélaga þess hefur ítrekað verið bent á nauðsyn úrbóta og aukins frelsis í lífeyrismálum. Samkvæmt lögum nr. 55/1980 um starfskjör launafólks og skyldutryggingu lífeyrisréttinda væri öllum landsmönnum skylt að eiga aðild að lífeyrissjóði starfsstéttar sinnar, hvort sem menn vilji eða ekki. Vátryggingafélögum á sviði líf- og lífeyristrygginga væri á hinn bóginn nánast gert ókleift að láta að sér kveða á þessu sviði, bæði vegna lögþvingaðrar aðildar manna að lífeyrissjóðum og einnig vegna ýmissa ákvæða t.d. í skattalöggjöf, sem skekkir samkeppnisstöðu vátryggingarfélaganna gagnvart lífeyrissjóðunum og öðrum hefðbundnum sparnaðarformum. Verði það frumvarp, sem hér er til umfjöllunar að lögum óbreytt, er ljóst að engin breyting verður í þessu efni. Að halda því fram, að frumvarp þetta stuðli að auknu valfrelsi í lífeyrismálum landsmanna eru öfugmæli.
2. Nokkuð almennt mun viðurkennt að skylda megi borgarana með lögum til að verða sér út um einhverja lágmarksvernd á sviði lífeyristrygginga til elliára eða þegar af öðrum ástæðum kann að draga úr aflahæfi manna. Til eru þeir einnig, sem telja að slík skylda skuli að meira eða minna leyti byggjast á samtryggingu en ekki einstaklingsbundinni söfnun. Fjöldmargir aðilar, sem gerst þekkja, telja á hinn bóginn að mjög orki tvímælis, og gangi jafnvel í berhögg við stjórnarskrárverndaðan rétt einstaklinga, að leggja hömlur á frelsi manna til að tryggja sér lífeyrisréttindi hjá þeirri stofnun, er þeir sjálfir kunna að kjósa, enda uppfylli hún að öðru leyti öll lágmarksskilyrði, er löggjafinn setji varðandi rekstrar- og fjárhagsstöðu. Því megi hvorki mismuna milli forma verndarinnar eða rekstrarforma. Það

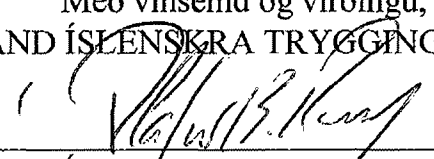
vekur undrun að löggjafinn skuli ekki fyrir löngu hafa breytt lögum, sem veruleg líkindi eru á að standist ekki grundvallarmannréttindi. Meiri undrun vekur þó, að þegar loks er tekið á þessari löggjöf, skuli í engu eiga að slaka á "átthagafjötrunum" í lífeyrismálun landsmanna. Hefðbundnar lífeyriskyggingar váttryggingarféлага byggjast iðulega upp á sama hátt og vernd samtryggingarsjóða, þ.e. bæði formin byggja á áhættudreifingu og nánú samspili söfnunar- og tryggingaþáttar. Hins vegar eru til alls kyns afbrigði þessara trygginga. Getur lífeyrissparnaður hjá váttryggingafélagi verið það sjálfstæður að um geti verið að ræða persónubundinn söfnunarþátt. Að þessu leyti svipar lífeyrissparnaður hjá váttryggingafélagi til lífeyrisverndar séreignasjóðanna. Meginmálið er hins vegar, að hin ýmsu form þurfa að hljóta viðurkenningu löggjafans, svo framarlega sem kröfum um lögmæltan samtryggingaþátt sé fullnægt samhliða séreignaþættinum. Það frumvarp, sem hér er til umfjöllunar, er andstætt þessum sjónarmiðum. Er nú raunar gengið lengra en áður í því efni að takmarka valfrelsi manna, þar sem lífeyrissjóðir í séreignaformi verða nánast slegnir af, nái frumvarpið fram að ganga. Sýnist þó sem auðvelt hefði verið að mæla fyrir um það, að séreignasjóðum skyldi heimilt að uppfylla nánar skilgreindan samtryggingaþátt með kaupum á slysa- og sjúkratryggingum fyrir sjóðfélaga sína hjá váttryggingafélögum ásamt lífeyris- eða afkomutryggingu, komi til þess að séreign þrýtur. Gæti þá lífeyrissjóðurinn lagt fyrir ráðuneytið eða eftirlitsaðilann tillögur um tilhögun þessa samtryggingaþáttar, og gætu þessir aðilar þá komið með athugasemdir og krafist breytinga að viðlögðum starfsleyfismissi, stæðu efni til þess. Augljósasti annmarki þessa frumvarps er þó sá, að höfundar þess gera enga tilraun til að taka af skarið um lögmælt lágmark samtryggingaþáttarins, sem allir landsmenn skuli standa undir. Hvort sá þáttur skuli teljast 10% af 100 þús. eða 200 þús. kr. mánaðarlaunum er ekki höfuðatriðið. Aðalatriðið er það, að menn komi sér niður á sanngjarnt viðmiðunarmark í þessu efni, og að mönnum verði frjálst að öðru leyti að tryggja lífeyrisréttindi sín hjá þeim stofnunum, sem heimild hafa til að veita þjónustu á þessu sviði.

3. Um rekstur váttryggingaféлага, þ.m.t. líftryggingaféлага, gildir ítarleg og ströng löggjöf, þ.e. lög nr. 60/1994 um váttryggingastarfsemi. Heildstæð lög gilda einnig um starfsemi banka, sparissjóða og verðbréfafyrirtækja. Engum slíkum lögum hefur til þessa verið að dreifa um starfsemi og fjárhagsgrundvöll lífeyrissjóða. Það frumvarp, sem hér er til umfjöllunar, bætir nokkuð úr þessu. Afskipta- og eftirlitsréttur stjórnvalda af lífeyrissjóðum og rekstri þeirra hefur löngum verið takmarkaður, en eigi að síður á höndum margra stjórnvalda. Þannig tengist fjármálaráðuneytið og bankaeftirlitið, og þar með viðskiptaráðuneytið málefnum lífeyrissjóða en lauslega þó. Viðskiptaráðuneytið og Váttryggingaefirlitið eru þau stjórnvöld, er fara með málefni váttryggingarféлага, er bjóða lífeyriskyggingar. Að mörgu leyti væri eðlilegast, að málefni lífeyrissjóða heyri undir það fagraðuneyti, sem almennt hefur fjármálaþjónustuna hér á landi á

sinni könnu. Sýnist einnig margt mæla með því að Vátryggingaæftirlitinu yrði falið eftirlitshlutverkið með sjóðunum fremur en bankaæftirliti, sem er deild í Seðlabanka Íslands. Jafnvel kæmi til greina að sett yrði á legg ný stofnun, Fjármálaæftirlit, sem yfirtæki þá starfsemi, sem bankaæftirlit og Vátryggingaæftirlit hafa með höndum nú. Bráðnauðsynlegt er að aðkoma hins opinbera og stjórnsýsla varðandi alla þá aðila sem veita lífeyrisþjónustu sé sem einföldust, en ekki dreifð á mörg ráðuneyti og stofnanir. Þetta frumvarp tekur lítt á þessum atriðum.

4. Ýmsir hafa orðið til þess, m.a. á Alþingi, að vekja athygli á því, að ellilífeyrisréttindi hjóna, sem áunnist hafa á meðan á hjónabandi stóð, skuli ætíð falla utan skipta, komi til slits á fjárfélagi hjóna við skilnað. Samband íslenskra tryggingafélaga hefur tekið undir það, að afar ósamngjarnt geti verið, að ellilífeyrisréttindi hjóna fylgi algjörlega þeim einstaklingi, sem afli launateknanna og greiði iðgjaldið. Það hjónanna sem á hinn bóginn hafi litlar sem engar launatekjur, t.d. vegna þess, að vinnuframlagið sé að mestu bundið við heimilisstörf, öðlist engan lífeyrisrétt. Hér sé um flókið úrlausnarefni að ræða, bæði lögfræðilega og í framkvæmd. Eðlilegast sé að á því verði tekið í tengslum við heildarendurskoðun á löggjöf um lífeyrstryggingar landsmanna. Ekkert er að þessu réttlætismáli vikið í þessu frumvarpi, sem ætlað er að leggja grunninn að heildarlöggjöf um lífeyrisréttindi landsmanna til framtíðar.
5. Að svo komnu sér Samband íslenskra tryggingafélaga ekki ástæðu til að tjá sig frekar um einstakar greinar frumvarpsins. Fram hafa komið á opinberum vettvangi ábendingar um fjölmörg atriði, sem betur mættu fara í frumvarpinu. Hefur sú gagnrýni komið úr ýmsum áttum, og iðulega verið studd málefnalegum rökum. Í ljósi þess hversu skammt lifir þingtímans og hversu umfangsmiklar og margvíslegar athugasemdir hafa verið settar fram um þetta mikilvæga svið leggur Samband íslenskra tryggingafélaga til, að frumvarpið verði ekki afgreitt á þessu þingi. Málið verði á hinn bóginn tekið upp á Alþingi með hausti á nýjan leik, og tíminn þangað til nýttur til að fara betur yfir málið í heild sinni, þ.m.t. þær margþættu efnislegu athugasemdir sem settar hafa verið fram varðandi það.

Með vinsemd og virðingu,
SAMBAND ÍSLENSKRA TRYGGINGAFÉLAGA

Ólafur B. Thors, formaður

Sigmar Ármannsson, framkvæmdastjóri